

VEUS DEL MARGE: GÈNERE, POSTHUMANISME, CULTURES MINORITZADES I COSMOVISIONS DECOLONIALS

Universitat de Varsòvia, 27-29.10.2025
Facultat de Llengües Modernes

Institut d'Estudis Ibèrics i Iberoamericans, Institut d'Estudis Francesos,
Institut d'Estudis Anglesos, Centre d'Humanitats Ambientals.

Dins de l'àmbit acadèmic, diverses veus han destacat la importància d'ampliar la nostra comprensió del que significa ser "humà". Haraway (1985, 1991, 2016), Descola (1986, 2005, 2018), Anzaldúa (1987), Latour (1987, 1991, 2015, 2017), Braidotti (2002, 2013, 2019, 2021), Butler (2004, 2009), Heise (2008, 2016, 2017), Lugones (2008), Espinosa Miñoso (2010), Puleo (2011, 2019), Giorgi (2014) i Segarra (2022), entre altres, han subratllat que, per reflexionar de manera eficaç sobre les conseqüències d'una concepció menys autoreferencial i antropocèntrica de la humanitat, resulta essencial integrar perspectives inter/transculturals i interdisciplinàries. D'aquesta manera, es reconeix i es valora tant la interdependència entre éssers humans i no humans, com també es transcendeixen límits acadèmics, involucrant sabers i experiències procedents de contextos socials i culturals diferents i de múltiples activismes.

Diverses teories crítiques del segle XX i XXI –com ara la desconstrucció, els estudis de gènere, els estudis postcoloniais, decolonials, el gir animal, la teoria crítica de la raça– han contribuït significativament a la desestabilització del subjecte fort, cartesà, i de les bases de la cultura antropocèntrica i etnocèntrica occidental (Deleuze&Guattari, 1980; Glissant, 1981; Glissant, 1990; Braidotti, 2013). Els estudis posthumanistes i decolonials (Quijano, 1992), juntament amb els nous materialismes filosòfics (Meillassoux, 2006; Coole i Frost, 2010; Bryant, Srnicek i Harman, 2011), ofereixen punts de partida profitosos per a una reflexió renovada sobre el problema de la subjectivitat i la relacionalitat, que permeten continuar explorant les dinàmiques de poder i d'agència en un context global marcat per la interconnexió entre crisis ecològiques, polítiques i socials.

Llancem aquest *Call for Papers* amb l'objectiu d'explorar i posar en valor les contribucions de les teories crítiques feministes, posthumanes, decolonials i minoritzades a l'hora de desmitificar l'humanisme hegemònic. Aquestes línies de recerca qüestionen les estructures de poder que han marginat i minoritzat no tan sols les dones -i altres corporalitats no normatives-, sinó també les comunitats indígenes, afrodescendents i altres cultures no hegemòniques. Tal com plantegen teòriques com María Lugones (2008), Yuderlys Espinosa Miñoso (2010) i Françoise Vergès (2019), el feminisme decolonial és bàsic per desmantellar "l'entramat d'opressions" que sorgeix de la imbricació entre la colonialitat del poder (Quijano, 1992; Castro-Gómez, 2005), el patriarcat i el capitalisme global. A més a més, els estudis interseccionals (la "marginalitat" i "visibilitat" de Crenshaw, 1991; la "performativitat de gènere" de Butler, 1990), decolonials ("*Queer Necropolitics*", Puar 2007, 2017; Haritaworn, Kuntsman i Posocco, 2014), postcoloniais queer (Hawley, 2011) i feministes indígenes transnacionals (Smith, 2005; Arvin, Tuck i Morrill, 2013) permeten una comprensió matisada de la manera en què els sistemes d'opressió -arrelats en les històries colonials, les normes de gènere, l'heteronormativitat i l'heteropatriarcat- interactuen amb les crisis ecològiques, les produccions culturals i les subjectivitats corporitzades. D'aquesta manera, enriqueixen el discurs crític situant en primer pla uns enfocaments transformadors i interseccionals sobre les relacionalitats entre allò humà i allò no humà, així com sobre les aliances significatives que n'emergeixen.

Els feminismes decolonial i posthumà, tant en el seu vessant teòric com empíric i activista, fomenten una aproximació crítica cap a la (re)configuració dels imaginaris culturals de l'alteritat. El repte d'aquests imaginaris consisteix en anar més enllà de l'antropocentrisme, històricament caracteritzat pel menyspreu a allò marginal i perifèric. Aquests enfocaments proposen un canvi de paradigma que ens convida a reconsiderar les nostres relacions ontològiques i epistemològiques. Per tant, aquí rau la importància d'una ètica que abasti totes les formes de vida, humanes i no humanes, inclosos els "altres de la terra", situant el subjecte posthumà i decolonial en una cruïlla de relacions dinàmiques i dialògiques amb múltiples diferències. Proposen, a més, una alternativa epistèmica que reconeix i valora el saber situat de les comunitats històricament excloses (Haraway, 1988). Aquest saber, encarnat en cossos racialitzats i feminitzats, ha estat deslegitimant per la lògica de la colonialitat i modernitat/racionalitat (Quijano, 1992), que defineix quins coneixements són vàlids i quins no. Com sosté Lugones (2008), aquesta deshumanització epistèmica s'ha d'enfrontar a través d'un "desmantellament de la colonialitat de l'ésser i del gènere".

En aquesta línia, les cosmovisions indígenes i afrodiaspòriques no només ofereixen formes alternatives de ser i de conèixer, sinó que també proposen altres mons possibles, tal com suggereixen Eduardo Viveiros de Castro (2010) i Arturo Escobar (2018) en reimaginar les relacions amb la natura, els cossos i les comunitats. Resulta, per tant, fonamental abordar les cosmovisions indígenes, que ja proposen una ontologia relacional en què la vida no es divideix entre allò humà i allò no humà, ni entre allò que des de la perspectiva occidental es considera real i allò que es categoritza com a sobrenatural o espiritual. A partir de la Declaració sobre els Drets dels Pobles Indígenes adoptada per l'ONU el 2007, aquestes pràctiques alternatives continuen expandint-se a diferents regions del món, configurant-se tant com un nou model de relació amb l'entorn com també un desafiament als constructes politicoadministratius tradicionals d'Occident (Henderson, 2008; Bird 2011). S'observen processos de revaloració similars en el desenvolupament del pensament africà i afrodiaspòric, on els continuadors de Ngũgĩ wa Thiong'o (1986) i Valentin-Yves Mudimbe (1988) proposen una descolonització de les ments no solament dels antics colonitzats sinó també dels antics colonitzadors (Mondzain, 2020). Aquest plantejament busca desmantellar les divisions racials entre Europa i Àfrica (Miano, 2020) i reivindicar formes tradicionals africanes de convivència social basades en el respecte per la natura (Sarr, 2016, 2017). Així mateix, aquests corrents contribueixen a la redefinició del concepte d'universalisme (Diagne, 2013) i situen l'Àfrica com a font de noves narratives i projectes sociopolítics globals (Mbembe & Sarr, 2017; Diouf, 2023).

En el context caribeny, on les economies de plantació han modelat tant el pensament ecològic com les pràctiques ambientals, i on els moviments de resistència han generat imaginaris ecològics alternatius, l'ecocrítica decolonial (Ferdinand, 2019) analitza els llegats ecològics del colonialisme i qüestiona l'antropocentrisme arrelat en les epistemologies occidentals. En aquest marc, l'enfocament transindígena conceptualitzat per Allen (2012) proporciona una perspectiva clau per comprendre la interconnexió de les lluites i els sabers indígenes a nivell global. En emfatitzar els fonaments epistemològics compartits i la intel·ligibilitat mútua de les cosmovisions indígenes, aquest enfocament transcendeix fronteres geogràfiques i culturals per destacar l'ethos relacional i recíproc que les sustenta. El pensament transindígena subratlla la resiliència i la capacitat d'adaptació de les tradicions indígenes, alhora que fomenta el diàleg i la solidaritat entre comunitats indígenes diverses. Aquest marc no només aprofundeix la nostra comprensió sobre com les ontologies indígenes desafien els paradigmes dominants, sinó que també les posiciona com a fonamentals per reimaginar futurs col·lectius basats en la interdependència, el respecte pel món natural i la justícia per a tots els éssers.

En aquesta línia del pensament, Braidotti s'imagina "l'espurna radical" dels moviments feministes posthumanistes i decolonials com a promotora d'una política subversiva capaç de generar (cosmo)visions alternatives des de comunitats excloses de la categoria d'allò humà; una política capaç de "crear altres mons possibles". Aquesta dimensió radicalment transformadora parteix de la premissa que cap projecte emancipador no pot estar completament controlat per una lògica cultural dominant, la qual ha de ser qüestionada. D'aquesta manera, els feminismes posthumà i decolonial rebutgen la noció d'un subjecte universal que esdevé en entitat excèntrica, nòmada, animalista i material, on hi té cabuda tant allò personal com allò comu-

nitari. En aquest sentit, l'encarnació, la materialitat i la performativitat es consideren factors indispensables, ja que posen en relació l'experiència individual amb les diferències, bo i permetent una agència porosa del jo, oberta a allò comú (Langle de Paz, 2018). Aquest enfocament possibilita la reelaboració crítica dels relats interioritzats al voltant de la natura, el gènere i el cos, centrant-se en vides (no només orgàniques) precàries i vulnerables (Butler, 2004, 2009; Heise, 2008, 2016; Bennett, 2010; Giorgi, 2014; Wayar, 2019; Muñoz, 2020; Preciado, 2022; Morizot, 2020, 2023; Vergès, Cukierman, Dambury, 2018).

La inclusió de perspectives i produccions literàries, teatrals i audiovisuals provinents de les cultures llatinoamericanes, francòfones, ibèriques, lusòfones i anglòfones és fonamental, atès que aquestes tradicions han experimentat i resistit els efectes del colonialisme, l'eurocentrisme i les dinàmiques de poder global. Aquests textos i contextos ofereixen una riquesa d'enfocaments crítics i formes alternatives de concebre la relació entre cossos, territoris, comunitats i naturalesa. Les literatures i les cultures d'aquests àmbits socioculturals, travessades per històries de colonització, esclavitud, migració i diàspores, es converteixen en espais privilegiats per a la reflexió sobre les fronteres de l'humanisme i el lloc dels subjectes no hegemònics.

Amb aquesta necessitat com a punt de partida, els grups de recerca GENIA, OTRA(IBERIA), ELAR i l'Environmental Humanities Center de la Universitat de Varsòvia, en col·laboració amb els projectes d'investigació "Interseccions posthumanes en les literatures irlandesa i gallega" de la Universidade de Santiago de Compostela (ref. PID2022-13625NB-100), "Embodied life- and memory- narratives: vulnerable subjectivity and social movements in the 21st-century Argentine auto/bio/graphical literature", de la Universidad de Varsovia (2020/39/B/HS2/02332; National Science Centre, Poland), llancen una crida a propostes de panells i/o xerrades individuals que interroguin les interseccions posthumanes en les literatures i cultures llatinoamericanes, ibèriques, francòfones, lusòfones i anglòfones, produïdes des de marges conceptuals i/o lingüístics.

Coorganitzadors:

ADHUC (Universitat de Barcelona), CEGECAL, Centro de Estudios de Género y Cultura en América Latina (Universidad de Chile); CECRIGE, Centro de Estudios Críticos de Género y Feminismos (Universidad Iberoamericana); Grup d'Investigació Cos i Textualitat (Universitat Autònoma de Barcelona); CEIIBA, Centre d'Études Ibériques et Ibéro-Américaines (Université Toulouse–Jean Jaurès), Institute of the Environment and Sustainability – University of California Los Angeles, Laboratoire ALTER, Arts, Languages, Transitions et Relations UR 7504 (Université de Pau et des Pays de l'Adour).

Entre altres, se suggereixen propostes relacionades amb:

- **Feminisme posthumà i decolonial:** el gir posthumà davant de l'(andro/antropo)centrisme en literatura, teatre i cinema.
- **Cultures minoritzades i cosmovisions indígenes:** ontologies, epistemologies i activismes en (con) textos decolonials.
- **El subjecte humanimal:** els reptes conceptuals i ètics que emergeixen de la desestabilització de les categories d'espècie.
- **Ecocosmopolitanisme, justícia ambiental i narratives multiespècies:** ètiques multiespècies en contextos posthumans i decolonials; els ecosistemes i les espècies no humanes com a actors centrals en les narratives de resistència davant de la crisi ecològica global.
- **Autorepresentacions queer i trans:** les autoficcions alternatives en la cultura contemporània.
- Subjectes auto(bio)gràfics subalterns en diàleg amb l'activisme: les literatures del jo com a espais de resistència.
- **Perspectives inter/transculturals en les epistemologies posthumanes:** reflexions sobre sabers situats i el rol de les cultures marginades en la producció de coneixement.
- **Relacionalitat i ontologies no occidentals:** exploracions filosòfiques i culturals sobre la interdependència entre allò humà i allò no humà en les cosmovisions indígenes i afrodiaspòriques.
- **Crítica de l'Antropocè i reconfiguració de l'ésser humà:** descentralització de l'ésser humà com a força central en la crisi ecològica i les dinàmiques de poder globals.
- **Representacions culturals del cos posthumà:** interseccions de gènere, raça i tecnologia.
- **Filosofia de l'impersonal:** la superació del dispositiu persona, biopolítiques positives.
- **Ecocrítica i animalitat:** la crisi mediambiental i les relacions entre humans i no humans des de les perspectives de les humanitats no hegemòniques.
- **Nou materialisme i agència de les coses:** l'agència dels objectes i el seu paper en les relacions socials, qüestionament de la dicotomia subjecte/objecte.
- **Sabers i experiències comunitàries:** el rol de les comunitats racialitzades, feminitzades i minoritzades, així com de diversos activismes, en la construcció d'alternatives epistèmiques i ontològiques.
- **Polítiques subversives, moviments socials i la creació d'altres mons possibles:** exploracions sobre la capacitat transformadora dels marges en les visions posthumanes i decolonials.

Les llengües del congrés són castellà, català, èuscar, francès, gallec, anglès, portuguès.

El congrés, que tindrà lloc entre els dies **27 i 29 d'octubre de 2025** a la Facultat de Llengües Modernes de la Universitat de Varsòvia, serà íntegrament presencial. Per participar, invitem les persones o els grups d'investigació interessats que enviïn propostes al mail , on apareguin el títol, el noms delxs participants i els seus títols acadèmics, un mail de contacte, una institució i un resum de 250 paraules amb bibliografia abans del **15 de maig**. També són benvingudes les propostes de panells d'un màxim de **3 participants**. Les ponències individuals tindran una duració de 20 minuts. Es notificarà l'acceptació de propostes abans del **30 de maig**.

Coordinadorxs:

María Alonso Alonso, Joanna Godlewicz-Adamiec, Karolina Kumor, Katarzyna Moszczyńska-Dürst, Michał Obszyński, Paweł Piszczatowski, Justyna Włodarczyk

Comitè d'Organització:

Aitor Arruza, Michał Bielina, Aránzazu Calderón Puerta, Ana Garrido González, Zofia Grzesiak, Marcin Kołakowski, Katarzyna Kowalska, Mariola Pietrak, Wiosna Szukała, Magda Walczuk

Secretaria:

Arnau Barios Gené, Sara Del Rossi, Jack Harrison, Patrycja Pichnicka, Alessia Vignoli, Julia Wilde

Comitè Científic:

María Baranda (Cátedra Extraordinaria Octavio Paz)
Gerardo Beltrán-Cejudo (Uniwersytet Warszawski)
Gerardo Cruz-Grunerth (Boston College)
Darcie Doll Castillo (Universidad de Chile)
Renata Diaz-Szmidt (Uniwersytet Warszawski)
Julia Fiedorczuk (Uniwersytet Warszawski)
Corinne Ferrero (Université de Pau et des Pays de l'Adour)
Michelle Gama Leyva (Universidad Iberoamericana)
Helena González Fernández (Universitat de Barcelona)
Alfons Gregori i Gomis (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Ursula K. Heise (University of California Los Angeles)
Robert Malecki (Uniwersytet Warszawski)
Katarzyna Mikulska (Uniwersytet Warszawski)
David Miranda-Barreiro (Bangor University)
Alicia Montes (Universidad de Buenos Aires)
Manuela Palacios (Universidade de Santiago de Compostela)
Tania Pleitez Vela (Università degli Studi di Milano)
Michèle Soriano (Université Toulouse II – Jean Jaurès)
Joana Sabadell-Nieto (Hamilton College)
Marta Segarra (Centre national de la recherche scientifique)
Zoë Skoulding (Bangor University)
Meri Torras (Universitat Autònoma de Barcelona)
Judyta Zbierska-Mościcka (Uniwersytet Warszawski)